Bouwstenen voor, tijdens en na de gemeenteraadsverkiezingen Tytsjerksteradiel

16 maart 2022

Inhoud

Hoofdstuk 1 Organisatie 4
1.1 Inleiding 4
1.2 Verantwoordelijkheden 4
1.2.1 College van burgemeester en wethouders 4
1.2.2 Gemeenteraad 4
1.1 Financiën 5
Hoofstuk 2 Bouwstenen voor de aanloop naar de verkiezingen 6
2.1 Inleiding 6
2.2 Stemhulp 6
2.3 Jongeren 6
2.5 Debatavond(en) 7
2.6 Samenwerking RTV NOF 8
2.7 Communicatie rondom verkiezingen 8
Hoofdstuk 3 Bouwstenen voor de verkiezingen 9
Hoofdstuk 4 Bouwstenen voor na de gemeenteraadsverkiezingen 10
4.1 Inleiding 10
4.2 Bekendmaking voorlopige uitslag verkiezingen 10
4.3 Bekendmaking verkiezingsuitslag 11
4.4 Verkennende fase 11
4.4.1 Verkennende fase: duidingsdebat 11
4.4.2 Verkennende fase: verkenner 12
4.5 Afscheid van de oude raad 12
4.6 De installatie van de nieuwe raad 12
4.7 Informatiefase 13
4.8 Formatiefase 13
4.9 Akkoord 15
4.10 Benoeming wethouders 16
4.11 Rollen 18
4.12 Status bouwstenennotitie 18
Hoofdstuk 5 Bouwstenen voor het startprogramma nieuwe raad 19
5.1 Inleiding 19
5.2 Overzicht startprogramma 19
Hoofdstuk 6 Financieel overzicht 22
Bijlage 1: Informatiebrochure ‘Gemeenteraadsverkiezing Tytsjerksteradiel 16-03-2022 – Deelname politieke partijen’ 23

Bijlage 2: Voorbeeld opdracht informateur 32
Bijlage 3: Voorbeeld opdracht formateur 33

Hoofdstuk 1 Organisatie

1.1 Inleiding

Op 16 maart 2022 worden de gemeenteraadsverkiezingen gehouden. In de aanloop daarnaartoe moeten er veel zaken worden geregeld en afgestemd. De aanloop naar de verkiezing, de verkiezingsdag zelf, het afscheid van de oude raad en installatie van de nieuwe raad en het inwerkprogramma van de nieuwe raad worden omschreven in deze notitie. Per fase worden de verschillende onderdelen beschreven met als doel de verkiezingen, de overgang van oude naar nieuwe raad en de benoeming van de wethouders zo goed mogelijk te laten verlopen.

Deze bouwstenennotitie beoogt een volledig document te worden over al deze onderdelen. In hoofdstuk 1 wordt de organisatie van de verschillende onderdelen beschreven, wordt aangegeven wat bij wiens verantwoordelijkheid hoort en is beschreven wat het huidige financiële kader is. In hoofdstuk 2 wordt de aanloop naar de verkiezingen beschreven en heeft de griffie een aantal voorstellen over deze periode gedaan die in het Presidium zijn behandeld. Eerder ontvingen alle politieke partijen de informatiebrochure ‘Gemeenteraadsverkiezingen Tytsjerksteradiel 16-03-2022 – Deelname politieke partijen’. De belangrijke data uit deze folder zijn ter informatie opgenomen in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 zijn de uitkomsten verwerkt van de inspiratiesessies ‘Goed geïnformeerd richting (in)formatie’ onder leiding van Jasper Loots. Daarbij zijn de adviezen opgenomen van de huidige raad aan de nieuwe raad die gedestilleerd konden worden uit de inspiratiesessies. Vervolgens is in hoofdstuk 5 de basis van het introductieprogramma opgenomen voor de nieuwe raad waarvan de griffie voorstelt dit verder uit te werken en het Presidium hierover een besluit heeft genomen. Hoofstuk 6 sluit af met een overzicht van de benodigde financiën voor de uitwerking van de activiteiten rondom de verkiezingen.

1.2 Verantwoordelijkheden

1.2.1 College van burgemeester en wethouders

Het college van burgemeester en wethouders van onze gemeente zijn verantwoordelijk voor de organisatie van de gemeenteraadsverkiezingen. Ook het hoofdstembureau/centraal stembureau, waar de burgemeester voorzitter van is, speelt een belangrijke rol bij de verkiezingen. De registratie van partijen/lijsten en het waar nodig in ontvangst nemen van een waarborgsom en ondersteuningsverklaringen vallen hier ook onder. Daarnaast ziet deze verantwoordelijkheid ook op het aanwijzen van stembureaus, het inrichten daarvan en het aanstellen van stembureauleden. De uitvoering hiervan namens het college berust bij team Burgerzaken. Dit onderdeel wordt verder uitgewerkt in Hoofdstuk 3. Tenslotte houdt het college ook toezicht op de regels die gelden voor de verkiezingscampagnes (regels omrent verkiezingsborden, kraampjes, etc.). De uitvoering hiervan ligt bij team Handhaving en Toezicht.

1.2.2 Gemeenteraad

De gemeenteraad denkt zelf na over de aanloop naar de verkiezingen (hoofdstuk 2), afscheid van de oude raad en installatie van de nieuwe raad (hoofdstuk 4), het inwerkprogramma van de nieuwe raad (hoofdstuk 5) en de collegevorming (hoofdstuk 6). Naast de politieke verkiezingscampagnes die

de verschillende partijen zelf initiëren wordt er vanuit de gemeenteraad vanuit het oogpunt van opkomstbevordering en informatieverstrekking aandacht besteed aan de verkiezingen. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij het Presidium (artikel 2 RvO) die zich hierover laat adviseren door de griffier en de raadsvoorzitter. Op verschillende onderdelen hiervan is expertise en/of input nodig vanuit de organisatie die hiervoor door de griffier worden benaderd i.o.m. de gemeentesecretaris.

1.1 Financiën

Het budget voor de organisatie van het administratieve proces van de gemeenteraadsverkiezingen zoals beschreven onder paragraaf 1.2.1 wordt vastgelegd in de begroting 2022 en bedraagt vooralsnog € 50.985, -.

Het budget voor de overige aan de gemeenteraadsverkiezingen gerelateerde zaken zoals beschreven onder paragraaf 1.2.2 bedraagt:

Activiteit / jaar	2021	2022	Totaal
Dag van de democratie	€ 5.000, -	-	€ 5.000, -
Verkiezingen gemeenteraad	€ 4.800, -	€ 7.200, -	€ 12.000, -
Totaal	€ 9.800, -	€ 7.200, -	€ 17.000, -

Hoofstuk 2 Bouwstenen voor de aanloop naar de verkiezingen

2.1 Inleiding

Ter voorbereiding op de verkiezingen zullen de verschillende partijen zich vooral richten op de partij politieke campagnes. De voorbereidingen die vanuit de gemeente worden gedaan in de aanloop naar de verkiezingen zijn gericht op het bevorderen van de opkomst en het verstrekken van informatie. In dit hoofdstuk worden de verschillende onderdelen omschreven zoals die tijdens eerdere verkiezingen de revue passeerden. Uitgangspunt daarbij is overigens dat de reeds in de raad vertegenwoordigde en de nog niet in de raad vertegenwoordigde partijen daarbij worden betrokken.

2.2 Stemhulp

Er zijn verschillende instrumenten die inwoners kunnen ondersteunen bij het maken van hun keuze voor de verkiezingen. De StemWijzer is landelijk een bekend instrument die veel mensen gebruiken. De organisatie hiervan ligt in handen van Pro Demos. Zij bepalen de te bevragen onderwerpen aan de hand van de verkiezingsprogramma's en een workshop met alle deelnemende partijen. Hierna wordt een groslijst van stellingen gemaakt die aan de partijen worden voorgelegd om aan te geven wat hun mening hierover is. Daaruit worden uiteindelijk 25-30 stellingen gekozen die in de stemwijzer worden opgenomen waaruit blijkt dat er iets te kiezen valt. De partijen kunnen hun antwoorden per vraag toelichten. Een complete StemWijzer kost € 9.750, - excl. Btw. In dit bedrag zijn alle kosten voor projectleiding, redactie, landelijke publiciteit, programmering, vormgeving en hosting verdisconteerd.

Besluit Presidium: de Stemwijzer aanschaffen.

Wijze van afhandelen: de Stemwijzer met het online forum is ingevoerd. Dit begint met de workshop voor de partijen op 21 december 2021. De verkiezingsprogramma vormen hiervoor een belangrijke leidraad naast de input op het online forum en de input van de jongeren die via KEaRN dit aanleveren.

2.3 Jongeren

Bij de vorige verkiezingen is extra aandacht besteed aan deze doelgroep. Er is een schaduwverkiezing gehouden op een middelbare school. Ook is er samengewerkt met KEaRN om activiteiten binnen en buiten lessen te ontwikkelen. De gemeente denkt daarbij mee en faciliteert, van de partijen/kandidaten wordt medewerking verwacht.

Daarnaast heeft de burgemeester tijdens de vorige verkiezingen alle eerste stemmers een brief gestuurd met daarin de oproep een stem uit te brengen.

Besluit Presidium:
- *Op korte termijn in overleg treden met KEaRN en de middelbare scholen om de mogelijkheden te onderzoeken.*
- *De burgemeestersbrief tweede helft van februari 2022 te versturen. De griffie regelt dit in samenwerking met Burgerzaken (adressen) en Post & Archief (verzending).*
- *Dit griffie werkt dit verder uit.*

Wijze van afhandelen: er is veelvuldig overleg met *KEaRN* geweest, ze zijn erg enthousiast om samen te werken. Er worden verschillende mogelijkheden onderzocht om de jongeren te betrekken, bijv. door:

- *een mobiele (stem)bus die met DJ richting bijv. scholen/stations gaat om de verkiezingen onder de aandacht te brengen;*
- *schaduwverkiezingen op middelbare school waarbij doelgroep ong. 16-jarigen zijn;*
- *in het slotdebat voor lijsttrekkers met daarbij een speciaal onderdeel gericht op jongeren (18+), de jongeren daarbij ook betrekken;*
- *jongeren leveren thema's aan voor de stemwijzer;*
- *lowbudget-filmpjes voor en door jongeren en om op te roepen te gaan stemmen, mogelijk met samenwerking van de partijen;*
- *de brief van de burgemeester mee laten schrijven door (een) jongere.*

2.4 Verkiezingsmarkt

Tijdens de vorige verkiezingen is een verkiezingsmarkt gehouden in de publiekshal van het gemeentehuis. Gedurende ruim 4 weken lagen er schriftelijk verkiezingsmateriaal, ballonnen, pennen e.d. voor burgers ter inzage. Op een aantal dagdelen was het mogelijk met 1 á 2 vertegenwoordigers van elke partij aanwezig te zijn om verkiezingsmateriaal aan de burgers aan te bieden, een praatje te maken, etc. Dit werd beschouwd als een goedkope en gemakkelijke manier om de raadsverkiezingen bij talloze bezoekers onder de aandacht te brengen. Bij de opening van de markt is destijds enige publiciteit gegenereerd met een kleine stunt om hiervoor de aandacht te trekken.

Besluit Presidium: er wordt geen verkiezingsmarkt gehouden. Er komt wel ruimte in de publiekshal waar partijen promotiemateriaal neer kunnen leggen.

Wijze van afhandelen: er wordt in de loop van februari 2022 ruimte gezocht in de publiekshal.

2.5 Debatavond(en)

Tijdens de vorige verkiezingen hebben andere verenigingen/organisaties het initiatief genomen een debatavond te organiseren voor de kandidaat-raadsleden. Daar verlenen de kandidaten dan medewerking aan. Daarnaast is het een goede gewoonte om zelf als gemeente een slotdebat met lijsttrekkers te organiseren.

Besluit Presidium:

- *De kandidaten verlenen medewerking aan debatverzoeken van verenigingen binnen de gemeente.*
- *De griffie organiseert een interactief slotdebat voor lijsttrekkers (presentator, locatie, onderwerpen, tijden, publiciteit, rol RTV NOF) met daarin een onderdeel gericht op jongeren.*

Wijze van afhandelen: er is een presentator gevonden om de avond te presenteren. De griffie staat de presentator daarin bij. Het debat vindt plaats op 10 maart 2022. RTV NOF zal dit uitzenden.

2.6 Samenwerking RTV NOF

Tijdens de vorige verkiezingen hebben er verschillende talkshows met RTV NOF plaatsgevonden. Verdeeld over drie zaterdagen waren verschillende kandidaten in de studie aanwezig om onder leiding van een presentator het gesprek aan te gaan over diverse onderwerpen.

Besluit Presidium:
- *RTV NOF kan het slotdebat uitzenden.*
- *Eén filmpje maken van al onze eigen lijsttrekkers waarin ze in zijn algemeenheid oproepen tot stemmen (dus minder partijpolitiek).*

Wijze van afhandelen: de gesprekken worden gevoerd met RTV NOF.

2.7 Communicatie rondom verkiezingen

Voorafgaand aan de verkiezingen is communicatie een belangrijk aandachtspunt. Denk dan aan: algemene communicatie rondom verkiezingen (Actief/social media/websites), persberichten rondom diverse ijkpunten in het proces van de verkiezingen, etc.

Besluit Presidium: het concept-communicatieplan voor de verkiezingen zal worden behandeld door de Commissie Communicatie.

Wijze van afhandelen: de Commissie Communicatie heeft het plan besproken en akkoord bevonden.

Hoofdstuk 3 Bouwstenen voor de verkiezingen

Hieronder een schematisch overzicht van de formele handelingen rondom de verkiezingen. Deze informatie is afkomstig van Burgerzaken. Voor een uitgebreide omschrijving wordt verwezen naar de 'Informatiebrochure politieke partijen GR 2022' die ook al met alle politieke partijen is gedeeld. Deze brochure is als bijlage 1 bij deze bouwsteen opgenomen.

Datum	Actie
20 december 2021	Laatste dag registratie nieuwe partijen
20 december 2021	Laatste dag betaling waarborgsom voor registratie nieuwe partij
5 januari 2022	Informatieavond (19:30 – 21:00 uur) voor instructie over Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV)
17 januari 2022	Voorinlevering kandidaatstelling: tussenstap om de formele stap op 31 januari 2022 zo soepel mogelijk te laten verlopen
17 januari 2022	Laatste dag betaling waarborgsom kandidaatstelling voor partijen die voor het eerst deelnemen of bij de vorige verkiezingen geen zetel hebben behaald
17 januari 2022 – 31 januari 2022	Overleggen van verklaringen van ondersteuning voor nieuwe partijen of partijen die bij de vorige verkiezingen geen zetel hebben behaald
31 januari 2022	Dag van kandidaatstelling: de kandidatenlijsten moeten worden ingeleverd tussen 09:00 uur en 17:00 uur
4 februari 2022	Lijstnummering (16:00 uur)
4 februari 2022	Definitieve vaststelling registratie politieke partijen en kandidaten (16:00 uur)
14, 15 en 16 maart 2022	Dagen van stemming gemeenteraadsverkiezingen, de verwachting is dat uitslag op partijniveau niet voor 22:30 uur beschikbaar is
21 maart 2022	Dag van de bekendmaking van de definitieve uitslag door het centraal stembureau (10:00 uur). In geval van ernstig vermoeden dat bij een of meer stembureaus bij het tellen fouten zijn gemaakt die van invloed kunnen zijn op de zetelverdeling kan hen het centraal stembureau besluiten tot hertelling.
23 maart 2022	Laatste dag voor geloofsbrieven – onderzoek nieuwe raad door oude raad. In geval van ernstig vermoeden dat bij een of meer stembureaus bij het tellen fouten zijn gemaakt die van invloed kunnen zijn op de zetelverdeling óf als het vermoeden bestaat dat het centraal stembureau een fout heeft gemaakt in de vaststelling van de uitslag of ten onrechte heeft afgezien van hertelling, kan de gemeenteraad besluiten tot hertelling.
29 maart 2022	Aftreden oude raad (artikel C4 Kieswet)
30 maart 2022	Eerste vergadering/beëdiging nieuwe raad (artikel 18 Gemeentewet)

Hoofdstuk 4 Bouwstenen voor na de gemeenteraadsverkiezingen

4.1 Inleiding

Op 21 maart 2022 wordt de definitieve verkiezingsuitslag definitief bekend gemaakt. Dan ontstaat er een fase die door de Gemeentewet amper wordt gereguleerd. Het enige wat vastligt is dat de raad uiteindelijk de wethouders benoemt. Daarnaast moet de burgemeester worden geïnformeerd over de uitkomsten van de college-onderhandelingen en krijgt hij de kans zijn mening te geven over het collegeprogramma. Dit betekent dat de politieke partijen zelf vorm kunnen geven aan het proces na de verkiezingen.

Om hierover na te denken vond op 28 mei 2021 onder leiding van Jasper Loots een raadsbrede inspiratiesessie plaats 'Goed geïnformeerd richting (in)formatie'. Tijdens deze sessie is besproken dat er een vervolg zou komen op 3 september 2021. Tijdens deze raadsbrede bijeenkomst, wederom onder leiding van Jasper Loots, zijn aan de hand van de aanzet van onderhavige concept-bouwstenennotitie diverse vraagstukken besproken. Daarbij is via de Mentimeter gepeild onder de aanwezigen om de scherpte in het gesprek te krijgen (zie bijlage). Aan het eind van deze bijeenkomst is besproken dat de griffie de aanzet van de concept-bouwstenennotitie verder uitwerkt in een concept-bouwstenennotitie die op 10 november aan het presidium ter bespreking wordt voorgelegd. Deze concept-notitie wordt tijdig gedeeld zodat het eerst in de fracties kan worden besproken. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de notitie in de raad wordt besproken om als cadeau c.q. bouwsteen aan te bieden aan de nieuwe raad.
De belangrijkste lessen van de bijeenkomsten op 28 mei en 3 september zijn 'voorspelbaarheid' en 'communicatie'. Deze kernwoorden zijn de rode draad door deze concept-bouwstenennotitie. De geleerde lessen uit het verleden, het belang van heldere procesafspraken, het markeren van de verschillende fases, de benodigde zorgvuldigheid en het vooraf bepalen van de rollen komen vormen de basis voor deze notitie. Per fase worden de mogelijkheden beschreven en wordt een advies van de raad 2018-2022 aan de nieuwe raad geformuleerd.

4.2 Bekendmaking voorlopige uitslag verkiezingen

Er zijn verschillende mogelijkheden om de voorlopige uitslag van de verkiezingen bekend te maken. Dit varieert van een uitslagenavond tot een uitslagenontbijt. In Tytsjerksteradiel werd op de avond van de verkiezingsdag altijd een uitslagenavond georganiseerd. Dit is een openbare avond waar eenieder bij aanwezig mag zijn waarbij de tussenuitslagen live worden gepresenteerd op een groot scherm. Deze avond dient ook het doel om de strijdbijl die er tussen partijen tot de verkiezingen is met elkaar ritueel te begraven.

Advies raad 2018 – 2022 aan nieuwe raad:

Binnen de raad is er veel draagvlak voor het organiseren van een openbare uitslagenavond. Het advies aan de nieuwe raad is dan ook om deze uitslagenavond te laten organiseren onder regie van de griffie in samenwerking met Burgerzaken en Communicatie.

Alternatief: als niet voor een openbare uitslagenavond wordt gekozen is de formele bekendmaking van de verkiezingsuitslag zoals beschreven in paragraaf 4.3 de eerstvolgende stap in het proces.

Besluit Presidium:
- *Er komt een openbare uitslagenavond.*
- *Er wordt gezocht naar vlotte presentator.*
- *RTVNOF zal op het gemeentehuis (kosteloos) komen om de uitslagenavond uit te zenden. Dit doen ze ook op de 3 andere gemeentehuizen, de regie van RTV bepaal wat wanneer op tv komt. Dit vergt dus nauwe samenwerking tussen Burgerzaken/griffie/presentator/eigen communicatie.*

Wijze van afhandelen: er is een presentator bereid gevonden de avond te presenteren. De griffie zal de presentator hierin ondersteunen. De afstemming met RTV NOF vindt plaats.

4.3 Bekendmaking verkiezingsuitslag

Op grond van de Kieswet moet het centraal stembureau de uitslag van de verkiezingen zo spoedig mogelijk vaststellen. De vaststelling en bekendmaking vinden plaats tijdens een openbare zitting van het centraal stembureau. Deze staat op 21 maart 2022 ingepland. Dit zal tijdig bekend gemaakt worden door team Burgerzaken.

4.4 Verkennende fase

4.4.1 Verkennende fase: duidingsdebat

In den lande wordt steeds vaker na de verkiezingen een duidingsdebat georganiseerd. In een duidingsdebat wordt de verkiezingsuitslag geduid: hoe interpreteren de partijen de uitslag? Welke coalitie lijkt logisch gezien de uitslag? Welke vervolgstappen zijn nu aan de orde? Welke inhoudelijke punten moeten op tafel liggen? Dit duidingsdebat vindt meestal in de openbaarheid plaats.

Advies raad 2018 – 2022 aan nieuwe raad:

Binnen de raad is veel draagvlak voor het opnemen van een korte verkennende fase in het proces na de verkiezingen. Deze verkennende fase bestaat in ieder geval uit een openbaar duidingsdebat. De uitnodiging voor dit debat gaat uit van de raad (griffie). De nieuwe raadsleden worden voor dit debat uitgenodigd. Het debat vindt plaats in de raadzaal. Er was geen duidelijk draagvlak voor het voorzitterschap van de bijeenkomst: dit kan zowel de raadsvoorzitter als een externe voorzitter zijn. Op de agenda van het duidingsdebat komt te staan de onderwerpen: duiden verkiezingsuitslag (waaronder benoemen logische coalities) en het bespreken van het vervolgproces (verlengen verkennende fase door benoemen verkenner, (in)formatie en raadsprogramma).

Alternatief: er kan ook voor worden gekozen deze fase te laten bestaan uit het aanstellen van een verkenner zoals beschreven in paragraaf 4.4.2 of de verkennende fase volledig over te slaan en direct naar de informatie over te gaan zoals beschreven in paragraaf 4.7.

Besluit Presidium: er wordt een duidingsdebat georganiseerd onder voorzitterschap van de raadsvoorzitter.

Wijze van afhandelen: de griffie bereidt de agenda voor dit debat voor.

4.4.2 Verkennende fase: verkenner

Naast het duidingsdebat valt ook de trend te bespeuren dat na de verkiezingen een verkenner wordt aangesteld. Soms is dat in plaats van een duidingsdebat, soms is de uitkomst van een duidingsdebat dat er nog een verkenner (informateur 'light') wordt aangesteld.

Als een verkenner wordt aangesteld krijgt deze een beperkte opdracht mee. De verkenner gaat aftasten bij de partijen, zal de partijen vragen te reflecteren op de verkiezingsuitslag. De verkenner gaat bij de partijen inventariseren wat de gewenste vervolgstappen zijn in het proces en inventariseert ook wat kansrijke coalities lijken te zijn. Het resultaat hiervan is een advies van de verkenner over de opdracht aan de (in)formateur en advies 'in welke hoek' die (informateur) moet worden gezocht. Het gaat, net als bij het duidingsdebat, tijdens de verkenning uitdrukkelijk nog niet om de inhoud en de personen.

Advies raad 2018 – 2022 aan nieuwe raad:

Binnen de raad was geen overduidelijk draagvlak voor het benoemen van een verkenner. Als hiervoor wordt gekozen dan ligt het voor de hand dat de verkenner de opdracht van de raad krijgt: daarbij zal dan ook moeten worden besproken wie de verkenner mag uitzoeken, of de raad voor het uitzoeken van de verkenner nog kaders stelt (hoeveel verkenners, neutraliteit, binnen/buiten gemeente). Er was binnen de raad geen overduidelijk draagvlak voor het al dan niet houden van de gesprekken in de openbaarheid. Wel was er duidelijk draagvlak voor het openbaar maken van de gespreksverslagen van de verkenner. Ook is duidelijk dat de verkenner een eindverslag moet maken met daarin een advies over het vervolg en dat dit advies altijd in een openbare bespreking met die verkenner aan de orde moet komen.

Alternatief: er kan ook voor worden gekozen deze fase in aansluiting op een duidingsdebat plaats te laten vinden zoals beschreven in paragraaf 4.4.1 of de verkennende fase over te slaan en direct naar de informatie te gaan zoals beschreven in paragraaf 4.7.

Besluit Presidium:
Er was geen duidelijk draagvlak voor het benoemen van een verkenner. Dit zou dan een informateur light worden. Het is ook afhankelijk van de uitslag van de verkiezingen. Vooralsnog wordt er niet voor gekozen.

4.5 Afscheid van de oude raad

De oude raad beoordeelt de geloofsbrieven van de nieuwe raadsleden. Op grond van de Kieswet moet dit uiterlijk 29 maart 2022 plaatsvinden. De raadsleden worden uitgeluid door de voorzitter. De oude raad treedt formeel af op de dag dat de nieuwe raad wordt geïnstalleerd.

4.6 De installatie van de nieuwe raad

In een nieuwe vergadering wordt de nieuwe raad geïnstalleerd met het afleggen van de belofte of de eed. De oude wethouders blijven nog in functie (combinatie met raad-lidmaatschap is mogelijk) tot het nieuwe college wordt geïnstalleerd. Op grond van de Kieswet moet deze vergadering op 30 maart 2022 plaatsvinden.

4.7 Informatiefase

Het is in Tytsjerksteradiel gebruikelijk dat er na de verkiezingen een informateur wordt aangesteld. Een informateur gaat, anders dan een verkenner, meer op inhoud in gesprek. Het gaat dan over opgaves en evt. blokkades op de inhoud. De informateur krijgt een opdracht mee om te onderzoeken welke coalities kansrijk zijn en verkent en/of maakt inhoudelijke afspraken.

Advies raad 2018 – 2022 aan nieuwe raad:

Binnen de raad was overduidelijk draagvlak voor het inschakelen van een informateur c.q. het gebruik maken van een informatiefase. Daarbij is er ook duidelijk draagvlak om de keuze voor de informateur aan de raad over te laten. Het hangt uiteraard af van de verkiezingsuitslag en de opdracht aan de informateur maar er lijkt voorzichtig draagvlak te zijn voor een informateur die een relatieve buitenstaander is. Er bestaat geen twijfel binnen de raad dat een precieze opdracht aan de informateur uiteindelijk moet worden bepaald door de raad. Ook is er draagvlak om de gesprekken met de informateur in beslotenheid te laten plaatsvinden. Wel is er overduidelijk draagvlak om de gespreksverslagen (‘op hoofdlijnen’) met de informateur openbaar te laten zijn. Ook is er geen twijfel dat de informatiefase altijd eindigt met een openbaar verslag/rapport van de informateur en dat deze fase moet worden afgesloten met een openbare bespreking. Dit bestaat uit vragen aan de informateur, aan elkaar en een onderling debat. Ook is er geen twijfel dat de ondersteuning van de informatiefase bij de griffie ligt (uitnodigingen, verslaglegging, ondersteuning). Ook is er overduidelijk draagvlak dat de burgemeester met regelmaat moet worden bijgepraat door de informateur. Er is overduidelijk draagvlak dat de mienskip niet wordt betrokken in deze fase: de inwoners hebben via hun stem aangegeven wat ze belangrijk vinden. De griffie maakt een overzicht van alle overeenkomsten en verschillen uit de diverse verkiezingsprogramma's. Dit overzicht kan worden gebruikt als basis van een parallel proces aan het informatieproces: de eerste stap naar het opstellen van een raadsprogramma. In het duidingsdebat zal aan de orde komen hoe en wanneer dit proces plaats gaat vinden.

Alternatief: er kunnen in deze fase ook andere keuzes worden gemaakt. De informateur kan ook worden uitgezocht door de grootste partij of door de partij die als winnaar van de verkiezingen wordt beschouwd. Ook voor wat betreft de openbaarheid/beslotenheid van de onderdelen zijn andere keuzes mogelijk. Hetzelfde geldt voor het opleveren van het rapport van de informateur en het debat daarover in de raad.

Ter illustratie vindt u in bijlage 2 een voorbeeld van een opdracht aan een informateur.

Besluit Presidium: er is draagvlak voor een informateur van buitenaf. De opdracht aan de informateur wordt door de raad bepaald. Het bijgevoegde model vormt daarvoor de basis. De gesprekken met de informateur zullen in beslotenheid plaatsvinden maar de informatiefase eindigt met een openbaar verslag van de informateur en eindigt met een openbare raadsbespreking. De informatiefase verloopt parallel aan de fasering van het raadsprogramma. De griffie stelt een overzicht op van alle overeenkomsten en verschillen in verkiezingsprogramma's.

4.8 Formatiefase

Na het afronden van de informatiefase start de formatiefase. De formateur leidt de coalitieonderhandelingen en zal daartoe een duidelijke opdracht moeten krijgen. De formateur begint pas als het in principe niet meer kan mislukken, de formateur gaat meer over de ‘poppetjes’

en de portefeuilleverdeling. Er zijn verschillende smaken mogelijk als uitkomst voor de onderhandelingen (zie paragraaf 4.9).

Advies raad 2018-2022 aan de nieuwe raad:

Ook voor de keuze van de formateur is de verkiezingsuitslag en de vast te stellen opdracht van belang. In lijn van de informateur van buiten lijkt er ook voorzichtig draagvlak te zijn voor een formateur van buiten. De opdrachtverlening zou in die gedacht ook door raad kunnen plaatsvinden. De ondersteuning in deze fase vindt plaats door de gemeentesecretaris. Nu de mienskip al door het uitbrengen van een stem heeft aangegeven wat zij belangrijk vindt hoeft de samenleving in dit proces geen plaats te hebben. Daarnaast zal de nieuwe raad ter voorbereiding op deze fase na moeten denken over de volgende vragen:

- Wie wijst de formateur aan?
- Met wie gaat de formateur in gesprek?
- Wie ondersteunt bij de formatie als de keuze uitgaat naar een coalitieakkoord/programma?
- Wie ondersteunt bij de formatie als de keuze uitgaat naar raadsbreed raadsprogramma?
- Wanneer wordt de raad en de samenleving geïnformeerd?
- Wanneer krijgt de burgemeester het coalitieakkoord en op welke wijze wordt hij in de gelegenheid gesteld hier zijn visie op te geven?
- Hoe behandelt de raad een coalitieakkoord?
- Welke rol heeft de samenleving hierbij?
- Wordt ook afgestemd met de samenwerkingspartner Achtkarspelen in deze fase en zo ja, hoe?

Ter illustratie vindt u in bijlage 3 een voorbeeld van een opdracht aan een informateur.

Besluit Presidium: het is aan de betreffende partijen hoe die fase wordt ingericht. Zij zoeken een formateur en de opdracht voor de formateur wordt besproken in de raad. Het bijgevoegde model vormt daarvoor de basis. De ondersteuning vindt plaats door de gemeentesecretaris. Ook voor deze fase geldt dat het parallel kan verlopen aan de fasering van het raadsprogramma.

4.9 Akkoord

In het onlangs verschenen rapport 'Routekaart voor raadsakkoorden' worden verschillende mogelijkheden beschreven als uitkomst voor de onderhandelingen. [1] Aan de hand van onderstaande politieke figuur worden in dit rapport de verschillende geconstateerde uitkomsten beschreven: vorming van het college via de coalitie of raadsbreed, vorming van de raadsagenda en/of een coalitieakkoord, etc.

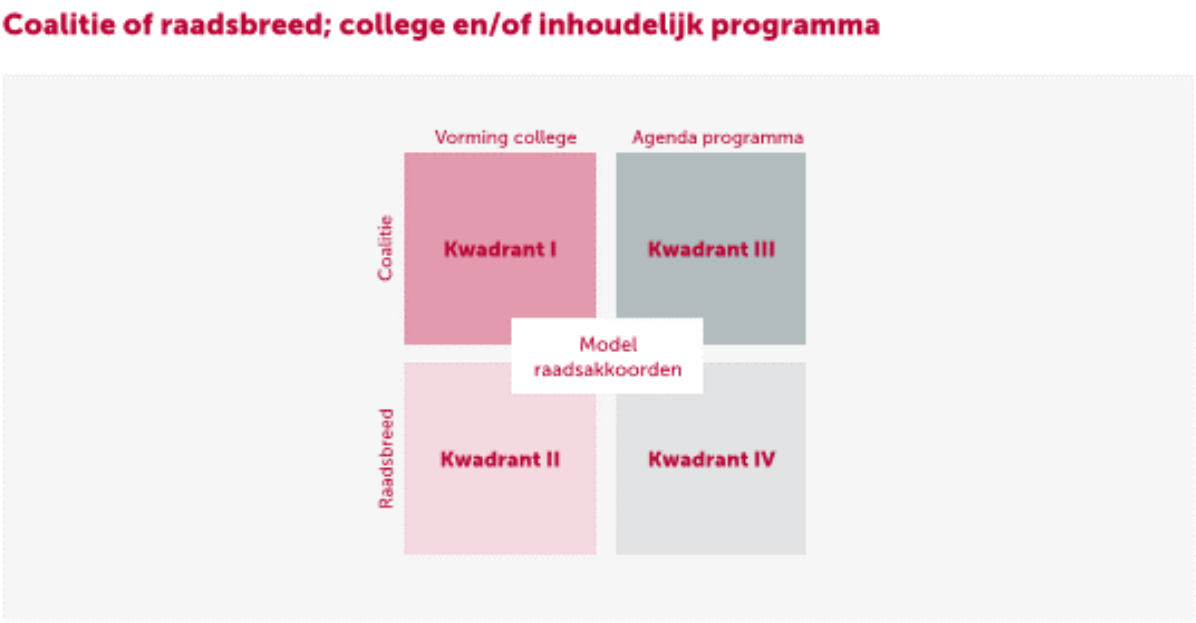

Figuur 1: Politieke samenwerking.

Op hoofdlijnen zijn de verschillende smaken als mogelijke uitkomst voor de onderhandelingen als volgt samen te vatten:

- Een meerderheid van de raad (hierna: 'coalitiepartijen') sluiten een coalitieakkoord en dragen een wethouder aan voor het college;
- De coalitiepartijen dragen een wethouder aan en komen met een uitvoerings/collegeprogramma dat uitvoerend is aan een raadsbreed raadsakkoord;
- De coalitiepartijen dragen een wethouder aan en een coalitieprogramma, daarnaast wordt aanvullend een raadsbreed raadsakkoord gesloten;
- De coalitiepartijen dragen een wethouder aan en daarnaast wordt een raadsbreed raadsakkoord gesloten;
- De coalitiepartijen maken een coalitieakkoord, de wethouders worden raadsbreed gekozen;
- Raadsbreed wordt zowel een raadsakkoord als de wethouders (zakencollege) gekozen.

Daarnaast is nog de vraag wat er in een akkoord komt te staan: wordt gekozen voor een traditioneel coalitieakkoord (inhoud, doelen, SMART, financiële paragraaf, doorvertaling in P&C-stukken) of een bestuursakkoord / procesakkoord waarin meer de manier van besturen en besluiten centraal staat.

[1] Deze diverse mogelijkheden met de voor- en nadelen worden beschreven in het rapport 'Routekaart voor raadsakkoorden' van mr. Lianne van Kalken, prof. mr. Geerten Boogaard, prof. dr. Martijn van der Steen en Wouter Scherpenisse.

Advies raad 2018-2022 aan nieuwe raad:

Elke vorm van politieke samenwerking heeft voor- en nadelen. Er lijkt geen draagvlak te zijn voor een klassiek coalitieakkoord met een klassieke coalitie. Een door de raad vast te stellen raadsprogramma om binnen de raad samen te werken heeft wel draagvlak. Dit in combinatie met een uitvoeringsprogramma. Dit is een nieuwe manier van gezamenlijk met elkaar optrekken, een leerproces waarin fouten mogen worden gemaakt. De nieuwe raad zal aan de hand van de verkiezingsuitslag en de dan van toepassing zijnde situatie moeten bepalen welke vorm op dat moment het beste bij Tytsjerksteradiel past. Ter voorbereiding op deze gesprekken maakt de griffie een overzicht van de verkiezingsprogramma's van alle gekozen partijen: waar zitten de overeenkomsten en waar zitten de verschillen?

Besluit Presidium: er wordt een raadsprogramma opgesteld. Dit kan parallel lopen aan het proces van de informatie- en formatie. Het raadsprogramma vormt de basis voor het college-uitvoeringsprogramma.

4.10 Benoeming wethouders

De raad benoemt de wethouders die aan de slag gaan met de uitvoering van het akkoord zoals onder 4.9 is omgeschreven. Voor de wethouders die tevens tijdelijk raadslid waren, worden vervangende raadsleden benoemd. Uit voorgaande paragraaf 4.9 blijkt dat ook voor dit onderwerp verschillende smaken mogelijk zijn.

Naast enkele onverenigbare functies met het wethouderschap (geregeld in artikel 36b Gemeentewet) is in de Gemeentewet tevens het volgende vastgelegd over de wethouders:

Artikel 36

1. Het aantal wethouders bedraagt ten hoogste twintig procent van het aantal raadsleden, met dien verstande dat er niet minder dan twee wethouders zullen zijn.
2. De raad kan besluiten dat het wethouderschap in deeltijd wordt uitgeoefend. Indien het tweede lid toepassing vindt bedraagt, in afwijking van het eerste lid, het aantal wethouders ten hoogste vijfentwintig procent van het aantal raadsleden, met dien verstande dat de tijdsbestedingsnorm van de wethouders gezamenlijk ten hoogste tien procent meer bedraagt dan de tijdsbestedingsnorm van de wethouders gezamenlijk zou hebben bedragen indien het tweede lid geen toepassing had gevonden.
3. De raad stelt bij de benoeming van de wethouders de tijdsbestedingsnorm van elke wethouder vast.
4. Bij de berekening van het maximale aantal wethouders, bedoeld in het eerste en het derde lid, wordt afgerond tot het dichtstbijgelegen gehele getal.

Artikel 36a

1. Voor het wethouderschap gelden de vereisten voor het lidmaatschap van de raad, bedoeld in artikel 10 met dien verstande dat in artikel 10 tweede lid onder b, voor «de dag waarop de gemeenteraad beslist over de toelating als lid tot de gemeenteraad» gelezen wordt: de dag waarop zij tot wethouder worden benoemd.

2. De raad kan voor de duur van een jaar ontheffing verlenen van het vereiste van ingezetenschap. De ontheffing kan in bijzondere gevallen, telkens met een periode van maximaal een jaar, worden verlengd.
3. Dezelfde persoon kan niet in meer dan één gemeente wethouder zijn

Daarnaast bepaalt het Regelement van Orde van de raad van Tytsjerksteradiel het volgende.

Artikel 10

1. Bij elke benoeming van wethouders stelt de raad, op voordracht van de griffier, een commissie "Benoembaarheid wethouders" in, die onderzoek verricht naar de benoembaarheid van een of meerdere kandidaat-wethouders en de raad hierover adviseert.
2. De ad hoc commissie bestaat uit drie leden van de raad. Bij tussentijdse benoeming van (een) wethouder(s) zal in deze commissie geen raadslid zitting hebben, behorende tot de fractie van waaruit de kandidaat wordt voorgedragen. Bij een compleet nieuwe collegebenoeming wordt deze voorwaarde losgelaten.
3. De commissie wordt ondersteund door de griffier.
4. De kandidaat wethouder legt tijdig de documenten en informatie over die nodig zijn voor de in het hiernavolgende lid door de commissie te verrichten toetsing. De kandidaat wethouder maakt bovendien alle overige door hem/haar in dat verband relevant geachte informatie aan de commissie kenbaar.
5. De commissie toetst de van de kandidaat wethouder ontvangen documenten en informatie aan de hand van in elk geval een zestal voorschriften:
   - de Verklaring Omtrent Gedrag;
   - artikel 36a Gemeentewet (benoembaarheidsvereisten);
   - artikel 41b Gemeentewet (nevenfuncties);
   - artikel 36b Gemeentewet (onverenigbare functies);
   - artikelen 41c Gemeentewet (onverenigbare of verboden handelingen)
   - risicoanalyse integriteit en toetsen evt. beheersmaatregelen in relatie tot portefeuilleverdeling;
   - de verklaring dat de kandidaat-wethouder de gedragscode voor burgemeester en wethouders van de gemeente onderschrijft.
6. De commissie verricht haar werkzaamheden in een niet openbare vergadering waarvan geen verslag wordt gelegd.
7. De kandidaat wethouder wordt in de gelegenheid gesteld de documenten en aangedragen informatie mondeling toe te lichten.
8. Op basis van de beoordeelde informatie formuleert de commissie een beargumenteerd openbaar advies aan de raad ten aanzien van de benoembaarheid van de voorgedragen wethouder(s). Indien de commissie niet unaniem is in haar oordeel, wordt hiervan melding gemaakt in het advies.
9. De burgemeester geeft als bestuurlijk opdrachtgever voor de aanvang van iedere ambtstermijn opdracht om de kandidaat-wethouders aan een risicoanalyse integriteit te onderwerpen. In geval wethouders opnieuw worden voorgedragen worden ze opnieuw aan een risicoanalyse integriteit onderworpen. De burgemeester brengt over het eindresultaat daarvan verslag uit aan de raad. De risicoanalyse en de eindconclusie zijn niet openbaar en wordt slechts gedeeld met de leden van de Commissie benoembaarheid. De griffier is ambtelijk opdrachtgever en contactpersoon richting het onderzoeksbureau.

Advies raad 2018-2022 aan nieuwe raad:

Bij het bespreken van de mogelijke vormen van politieke samenwerking zullen de volgende vragen ook moeten worden betrokken:

- Wat is het gewenste aantal wethouders, wie bepaalt dat?
- Wie levert de wethouders?
- Komen de wethouders uit een partij?
- Waar komen wethouders vandaan, is toepassing van de jaarlijkse ontheffing een optie?
- Is het in artikel 10 RvO beschreven proces van toetsing Commissie benoembaarheid wethouders waar ook de door de burgemeester aangevraagde risicoanalyse integriteit wordt besproken nog een goed uitgangspunt?
- Wat wordt verstaan onder het eindresultaat van de risicoanalyse integriteit waarvan de burgemeester verslag uitbrengt aan de raad? Is dat openbaar?
- Hoe worden evt. beheersmaatregelen getoetst, besproken en gewaarborgd in de raad?

4.11 Rollen

Vanwege de verschillende in snel tempo opvolgende fases in het proces is het aan te bevelen de verschillende rollen in dit proces te beschrijven. Per fase zijn deze, waar ze zijn besproken tijdens de inspiratiesessie op 3 september, beschreven in deze notitie.

4.12 Status bouwstenennotitie

In de inleiding van dit hoofdstuk is al beschreven dat over deze fase in de Gemeentewet weinig is vastgelegd. De raad kan dus zelf vormgeven aan dit proces. De bijeenkomsten op 28 mei en 3 september dienden als inspiratie voor dit proces. Een lastig punt is dat het bespreken van dit proces in de huidige raad niet betekent dat de nieuwe raad dit proces ook wil gaan toepassen.

De belangrijkste lessen van de bijeenkomsten zijn ‘voorspelbaarheid’ en ‘communicatie’. Deze kernwoorden zijn de rode draad door deze concept-bouwstenennotitie. De geleerde lessen uit het verleden, het belang van heldere procesafspraken, het markeren van de verschillende fases, de benodigde zorgvuldigheid en het vooraf bepalen van de rollen komen vormen de basis voor deze notitie. Per fase worden de mogelijkheden beschreven en wordt een advies van de raad 2018-2022 aan de nieuwe raad geformuleerd. Deze notitie wordt na bespreking in het Presidium ter bespreking aan de raad voorgelegd. Hierna wordt het als bouwsteen aan de nieuwe raad aangeboden.

Besluit Presidium: het Presidium kan zich in dit behandelproces vinden.

Hoofdstuk 5 Bouwstenen voor het startprogramma nieuwe raad

5.1 Inleiding

Naast het politieke proces dat is beschreven in hoofdstuk 4 moeten de nieuwe raadsleden ook worden voorbereid op hun nieuwe rol. Een startprogramma moet zowel vanuit organisatorisch/facilitair als inhoudelijk oogpunt de raad voldoende uitrusten om hun kaderstellende, controlerend en volksvertegenwoordigende rol uit te oefenen. Dit hoofdstuk gaat hierop in.

Dit startprogramma richt zicht op de nieuwe raadsleden. De kans is aanwezig dat raadsleden doorschuiven naar wethoudersposities. Daarnaast willen sommige fracties mogelijk gebruik maken van de optie van het benoemen van burgerleden. Om deze twee redenen worden voor het startprogramma van iedere fractie de raadsleden uitgenodigd en de eerstvolgende 2 personen per partij van de kieslijst.

5.2 Overzicht startprogramma

In onderstaande tabel wordt het startprogramma schematisch weergegeven. Daarin worden ook alle reguliere vergaderdata en formele momenten opgenomen om een compleet beeld van alle activiteiten in de eerste maanden te krijgen. Een belangrijk ingrediënt voor het introductieprogramma vormt de leeromgeving van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. De leeromgeving bevat meer dan honderd opleidingsmodules, speciaal gericht op raadsleden. Er zijn e-learnings, handleidingen, infographics, tips en educatieve filmpjes over onderwerpen die relevant zijn voor het raadswerk. Dit vormt voor raadsleden een soort Netflix-achtige omgeving waarbij ze naar eigen inzicht, behoefte en op momenten dat ze het beste uitkomst zich kunnen verdiepen in onderwerpen. Zowel griffie als de ambtelijke organisatie kunnen gebruik maken van deze leeromgeving bij het voorbereiden van het introductieprogramma.

Datum	**Activiteit**	**Doel**
Maandag 21-03’22 10:00 uur	Zitting centraal stembureau	Het centraal stembureau stelt de definitieve uitslag van de verkiezingsuitslag. In geval van ernstig vermoeden dat bij één of meer stembureaus bij het tellen fouten zijn gemaakt die van invloed kunnen zijn op de zetelverdeling kan het centraal stembureau besluiten tot hertelling. Alle kandidaten op de lijst worden uitgenodigd voor deze openbare zitting.
15:00 - 17:00 uur		Gekozen raadsleden hebben 10 dagen de tijd om te bepalen of ze de benoeming aanvaarden. Bij de aanneming wordt een verklaring van openbare betrekkingen en afschrift uit het gba overlegd waaruit blijkt dat ze aan de vereisten voldoen overlegd. Deze pakketten liggen op het gemeentehuis klaar ter ondertekening.
22-03'22 19:30 uur	Duidingsdebat	Op de agenda van het duidingsdebat komt te staan de onderwerpen: • Duiden verkiezingsuitslag (waaronder benoemen logische coalities) en • Het bespreken van het vervolgproces (verlengen verkennende fase door benoemen verkenner en/of

		(in)formatie en/of de weg naar een raadsprogramma o.b.v. het overzicht verschillen-overeenkomsten verkiezingsprogramma door de griffie opgesteld). • De raadsvoorzitter zit dit voor.
Zaterdag 26-03'22 09:00 - 12:00 uur	Kennismaking + eerste aanzet raadsprogramma.	Deze ochtend wordt gebruikt voor kennismaking: investeren in de relatie voordat de politiek losbarst. De griffie verzorgt hier voor een (inter)actief programma waarbij de eerste aanzet van het raadsprogramma een onderdeel vormt.
Dinsdag 29-03'22 19:30 - 21:00 uur	Raadsvergadering - afscheid oude raad	Laatste dag voor geloofsbrieven - onderzoek nieuwe raad door oude raad. In geval van ernstig vermoeden dat bij een of meer stembureaus bij het tellen fouten zijn gemaakt die van invloed kunnen zijn op de zetelverdeling óf als het vermoeden bestaat dat het centraal stembureau een fout heeft gemaakt in de vaststelling van de uitslag of ten onrechte heeft afgezien van hertelling, kan de gemeenteraad besluiten tot hertelling.
Woensdag 30-03'22 19:30 - 21:00 uur	Raadsvergadering - Installatie nieuwe raad	Aftreden oude raad (artikel C4 Kieswet) en eerste vergadering / beëdiging nieuwe raad (artikel 18 Gemeentewet) Praktisch aandachtspunt: alle iPads inleveren door raadsleden.
Donderdag 31-03'22 19:30 - 22:00 uur	Praktische zaken	De volgende praktische zaken komen aan de orde: • Uitdelen en introductie iPad • Uitleg over mail/agenda/Teams • Introductie iBabs • Reglement van orde gemeenteraad • 'raadsvergadering' oefenen met nep-agenda, stemknoppen gebruiken, voorzitten door raadsvoorzitter etc. • Introductie rechtspositie/ YouForce (voor declaraties) • Foto's laten maken voor website etc.
Zaterdag 02-04'22 09:00 – 11:00 uur	Tweede bijeenkomst raadsprogramma	
Dinsdag 05-04'22	Informatiebijeenkomst 1a	Inhoudelijke programma verzorgd door organisatie op grote thema's (Omgevingswet, Sociaal Domein, RES, Duurzaamheid, etc.). Gericht op overdracht van kennis en kennismaking met leidinggevenden. Het door college te maken overdrachtsdossier is hier ook een belangrijk onderdeel van.
Donderdag 07-04'22	Fractievergaderingen	
Dinsdag 12-04-'22 19:30 – 22:00 uur	Informatiebijeenkomst 2	Rollen & raadinstrumenten - regionaal (via Kring Griffiers). Hybride: plenair digitaal met spreker en verdieping (fysiek) lokaal. De griffie verzorgt dit (Gemeentewet, dualisme, Gedragscode raad, AVG, vergadersystematiek, etc.).
Donderdag	Iepen Poadium	

13-04’22		
Dinsdag 19-04’22	Informatiebijeenkomst 1b	Inhoudelijke programma verzorgd door organisatie (Omgevingswet, Sociaal Domein, RES, Duurzaamheid, etc.)
Donderdag 21-04’22	Raadsvergadering	Aandachtspunt: geen grote beleidsmatige vraagstukken op deze agenda plaatsen. Tijdens deze vergadering ook de bezetting van de commissies/klankbordgroepen en de burgerleden benoemen.
Dinsdag 10-05’22	Training politieke effectiviteit 1	Training o.l.v. Ilona Eichhorn (rollen, instrumenten, convince vs persuade, BOB-model gebruiken, kunst van beeldvormende, oordeelsvormende en besluitvormende vragen stellen, effectieve onderlinge interactie en politiek profileren.
Donderdag 12-05’22	Informatiebijeenkomst 1c	Inhoudelijke programma verzorgd door organisatie (Omgevingswet, Sociaal Domein, RES, Duurzaamheid, etc.)
Dinsdag 17-05’22	Training politieke effectiviteit 2	Vervolg van een week eerder.
Donderdag 19-05’22	Fractievergaderingen	
Woensdag 25-05’22	Iepen Poadium	
Donderdag 02-06’22	Raadsvergadering	
Maandag 13-06-2022 19:30 – 22:00 uur	Informatiebijeenkomst 3	Financiën en P&C-cyclus – regionaal (via Kring). Hybride: plenair digitaal met spreker en verdieping (fysiek) lokaal. De griffie verzorgt dit in samenwerking met de betrokken ambtenaren. Mogelijk combineren met kennismaking accountant en RKC, kan samen met 8K, draagt ook weer bij aan onderlinge kennismaking.
Donderdag 09-06’22	Vrije politieke avond	
Donderdag 16-06’22	Fractievergaderingen	Voor reguliere raad 30/6.
Donderdag 22-06’22	Fractievergaderingen	Voor Kadernota-vergadering 14/7.
Donderdag 30-06’22	Raadsvergadering	
Donderdag 07-07’22	Informatiemarkt Kadernota	Is een uitgebreide markt (samen met 8K), enerzijds bedoeld voor gedetailleerde informatievoorziening over programma’s en anderzijds als kennismaking met de betrokken beleidsambtenaren. Doel is dus 2-ledig.
Donderdag 14-07’22	Raadsvergadering	Behandeling Kadernota.
Januari ‘23	Gemeenschappelijke opgaven	Gezamenlijke (zater)dag voor raden - regionaal (via Kring): GR-festival, markt, workshops, filmpjes e.d. over/met verbonden partijen, RES, Deltaplan voor het Noorden etc.

Besluit Presidium: dit introductieprogramma verder uitwerken.

Hoofdstuk 6 Financieel overzicht

Op basis van de vorige verkiezingen is een overzicht gemaakt van de te verwachte kosten in relatie tot het beschikbare budget. Hieronder is dit in een overzicht vastgelegd.

Uitgaven	**Begroting**	**Inkomsten**	**Begroting**
StemWijzer	€ 9.750, -	Budget verkiezingen 2021/2022	€ 12.000, -
Jongeren betrekken	€ 1.000, -	Dag van de democratie 2021	€ 5.000, -
Debatavond	€ 5.000, -		
Communicatie	€ 3.000, -		
Uitslagenavond	€ 500, -		
Afscheidsraad /installatieraad	€ 2.250, -		
Afscheidscadeau raad	€ 1.150, -		
(In)formatieproces	€ 500, -		
Introductieprogramma	€ 5.000, -		
Integriteitstoetsing	€ 3.000, -		
Deelname provinciale aanpak	€ 1.000, -		
Totaal	€ 32.150, -		€ 17.000, -

Besluit Presidium: in de begroting 2022 is extra geld opgenomen (€ 15.000, -) voor de voorziene extra uitgaven als gevolg van de verkiezingen.

Bijlage 1: Informatiebrochure ‘Gemeenteraadsverkiezing Tytsjerksteradiel 16-03-2022 – Deelname politieke partijen’

Gemeenteraadsverkiezing Tytsjerksteradiel

16 maart 2022

Deelname politieke partijen

Inhoud

Inleiding 4

1. Registreren nieuwe politieke partijen 4

1.1 Overzicht van de te overleggen stukken bij registratie 4

1.2 Bestaande landelijke en plaatselijke politieke partijen 5

1.3 Toevoeging aan de aanduiding 5

1.4 Tijdstip registratie 5

1.5 Waarborgsom registratie 5

2. Kandidaatstelling 6

2.1 (Voorinlevering) kandidaatstelling 6

2.2 Overzicht van de te overleggen stukken bij de kandidaatstelling 6

2.3 Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV) 6

2.4 Verklaring van instemming 7

2.5 Verklaring van ondersteuning 7

2.6 Waarborgsom kandidaatstelling 7

2.7 Nummering kandidatenlijsten 8

3. Uitslag 8

4. Disclaimer en vragen 10

5. Planning 10

Inleiding

In deze brochure is informatie opgenomen voor politieke partijen en de voorwaarden waaraan moet worden voldaan om toegelaten te worden tot de gemeenteraadsverkiezing op **16 maart 2022**. U vindt onder andere informatie over de procedure met betrekking tot het registreren van nieuwe of wijzigingen in de naam van bestaande lokale politieke partijen, de kandidaatstelling en de uitslag van de stemming. Ook is een kalender opgenomen met belangrijke data in aanloop naar de verkiezing.

1. Registreren nieuwe politieke partijen

Nieuwe lokale politieke partijen die onder een bepaalde naam (in de wet heet dit: aanduiding) aan de gemeenteraadsverkiezing op **16 maart 2022** willen deelnemen en die niet geregistreerd zijn in het register voor de Tweede Kamerverkiezing of de verkiezing Provinciale Staten van Fryslân, moeten zich laten registreren bij het centraal stembureau in het gemeentehuis van Tytsjerksteradiel. De aanduiding wordt geregistreerd in een speciaal daartoe door het centraal stembureau bijgehouden register. Dit is de aanduiding waarmee u op de kandidatenlijst wenst te worden vermeld. Dit kan zijn:

- De volledige naam van de groepering;
- De afkorting van de naam van de groepering;
- Combinatie van beide.

1.1 Overzicht van de te overleggen stukken bij registratie

Een politieke partij moet zijn een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid (stichting is niet toegestaan). Als bewijs hiervan moet bij het verzoek om registratie o.a. worden overgelegd:

- Een verzoek tot registratie, of wijziging[1];
- Een afschrift van de notariële akte waarin de statuten van de vereniging zijn vastgelegd;
- Een recent bewijs van inschrijving in het handelsregister bij de Kamer van Koophandel;
- Een bewijs van betaling van een waarborgsom van € 112,50. Voor meer informatie zie kopje 'waarborgsom';
- Een verklaring van de partij waaruit blijkt wie als gemachtigde of plaatsvervangend gemachtigde is aangewezen tot het inleveren van een kandidatenlijst.

[1] Het registratieformulier (model G1-1) kunt u opvragen via verkiezingen@t-diel.nl

1.2 Bestaande landelijke en plaatselijke politieke partijen

Landelijke politieke partijen die al geregistreerd zijn voor de Tweede Kamerverkiezing of voor de verkiezing van Provinciale Staten van Fryslân of plaatselijke (lokale) politieke partijen die zich in 2017 hebben laten registreren en een geldige kandidatenlijst hebben ingeleverd hoeven zich niet opnieuw te registreren. Het register voor aanduidingen voor de Tweede Kamer wordt bijgehouden door de Kiesraad. Het register van de Provinciale Staten wordt bijgehouden door het centraal stembureau bij de gemeente Leeuwarden. Het register voor de gemeenteraad wordt bijgehouden door de gemeente Tytsjerksteradiel.

1.3 Toevoeging aan de aanduiding

Het is niet toegestaan lokale informatie aan bestaande geregistreerde landelijke partijen toe te voegen (bijv. CDA lokaal). Eventuele toevoegingen worden als nieuwe aanduiding gezien. Een registratieverzoek zal worden beoordeeld op de criteria genoemd in artikel G3 van de Kieswet.

1.4 Tijdstip registratie

Voor de gemeenteraadsverkiezing op 16 maart 2022 is 20 december 2021 de laatste dag waarop nieuwe partijen zich kunnen laten registreren. Hierna ingediende verzoeken blijven voor deze verkiezing buiten beschouwing.

1.5 Waarborgsom registratie

Voor registratie van de aanduiding van een politieke partij moet een waarborgsom worden betaald van € 112,50. Dit bedrag moet uiterlijk **20 december 2021** zijn bijgeschreven op IBAN NL92BNGH0285008366 t.n.v. gemeente Tytsjerksteradiel, onder vermelding van:

- Waarborgsom registratie
- Naam van de politieke partij

Als het bedrag op de rekening staat, wordt een bewijs van betaling (model G1–3) afgegeven. Dit is één van de stukken die overgelegd moeten worden voor de registratie. Dit bedrag wordt weer teruggestort wanneer een geldige kandidatenlijst wordt ingeleverd.

2. Kandidaatstelling

Op maandag **31 januari 2022** tussen 09.00 en 17.00 uur moeten de kandidatenlijsten worden ingeleverd in het gemeentehuis van Tytsjerksteradiel. De inleveraar moet bevoegd zijn tot deelneming aan de gemeenteraadsverkiezing op 16 maart 2022. Op de lijst mogen maximaal 50 kandidaten worden geplaatst.
Sinds 2017 zijn lijstencombinaties niet meer mogelijk.

2.1 (Voorinlevering) kandidaatstelling

Om de inlevering van de kandidatenlijsten op 31 januari 2022 zo soepel mogelijk te laten verlopen, verzoeken wij u op maandag **17 januari 2022** de lijst en alle bijbehorende documenten te laten beoordelen op mogelijke verzuimen. Wanneer u gebruik maakt van de controle vooraf, is het alsnog noodzakelijk de kandidatenlijst op de dag van de kandidaatstelling 31 januari 2022 tussen 09.00 en 17.00 uur officieel in te leveren. U kunt voor de voorinlevering een afspraak maken met Monique Soepboer. Zij is te bereiken via telefoonnummer 14 0511 of via verkiezingen@t-diel.nl.

2.2 Overzicht van de te overleggen stukken bij de kandidaatstelling

Voor partijen die nu deel uitmaken van de gemeenteraad van Tytsjerksteradiel geldt:

- Een verklaring van de gemachtigde van een politieke partij waarin de bevoegdheid wordt verleend aan de inleveraar om boven deze lijst de aanduiding van de groepering te plaatsen zoals deze geregistreerd is;
- Een verklaring van instemming met de kandidaatstelling van iedere kandidaat;
- Kopie van een geldig identiteitsbewijs van de kandidaten die nog geen zitting hebben in de raad (voor- en achterkant i.v.m. Burgerservicenummer, BSN);
- Indien van toepassing een verklaring van de gemachtigden (van meerdere partijen), dat de inleveraar bevoegd is om aanduidingen samen te voegen.

Voor partijen die geen deel uitmaken van de gemeenteraad van Tytsjerksteradiel geldt als extra:

- Tenminste 20 ondersteuningsverklaringen; (zie ook 2.5);
- Waarborgsom van € 225,00 (zie ook 2.6).

2.3 Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV)

Voor de inlevering van de kandidatenlijsten kunnen de politieke partijen straks weer gebruik maken van OSV.[2] In dit systeem worden de gegevens van de politieke partijen en de deelnemende kandidaten verwerkt. De politieke partijen worden verzocht om bij het aanleveren van de gegevens voor de kandidatenlijsten ook gebruik te maken van OSV.

[2] Mogelijk wordt OSV in 2021 vervangen door nieuwe verkiezingssoftware. Relevante informatie daarover wordt vooraf gedeeld met de partijbesturen.

Voor de instructie van deze verkiezingssoftware, die gebruikt wordt om politieke partijen officieel aan te melden, wordt op woensdagavond **5 januari 2022** een informatiebijeenkomst georganiseerd door Team Verkiezingen van de gemeente. Het partijbestuur ontvangt daarvoor een uitnodiging.

2.4 Verklaring van instemming

Van iedere kandidaat die voorkomt op de kandidatenlijst moet een schriftelijke verklaring worden overgelegd dat hij/zij instemt met de kandidaatstelling op de betreffende lijst. Deze verklaring kan achteraf niet worden ingetrokken. De kandidaten op deze verklaring worden in dezelfde volgorde overgenomen als op de kandidatenlijst. Van kandidaten die nog geen zitting hebben in de gemeenteraad moet een kopie van een geldig identiteitsbewijs worden overgelegd. Onder een geldig identiteitsbewijs worden wordt verstaan: geldig paspoort, geldig rijbewijs of geldige identiteitskaart (een document als bedoeld in art. 1 Wet op Identificatieplicht). Let op: het BSN staat op de achterzijde, daarom moet ook een kopie van de achterzijde van het identiteitsbewijs worden bijgevoegd. Gegevens op de kopie mogen niet worden afgeschermd. Ontbreekt een volledige kopie van een geldig identiteitsbewijs, dan wordt de kandidatuur door het hoofdstembureau, na verzuimprocedure, definitief geschrapt.

2.5 Verklaring van ondersteuning

Politieke partijen die voor het eerst deelnemen aan de verkiezing of die bij de vorige verkiezing geen zetel hebben behaald moeten ten minste 20 schriftelijke verklaringen (model H4) van kiezers overleggen waaruit blijkt dat zij de lijst ondersteunen. Hier wordt geen uitzondering op gemaakt voor landelijke politieke partijen. De kiezer is verplicht deze verklaring in persoon af te leggen en dient zich te identificeren aan de balie. Dit kan op werkdagen van **17 januari 2022 tot en met 31 januari 2022** bij het Klant Contact Centrum (KCC) van de gemeente. Een afspraak hiervoor kan eenvoudig online worden ingepland via de website van de gemeente. Voorwaarde is dat de inwoner als kiezer geregistreerd staat voor de gemeenteraadsverkiezing. De ondersteuningsverklaring maakt deel uit van de formulieren die u via OSV kunt vervaardigen. Op een ondersteuningsverklaring worden de kandidaten in dezelfde volgorde overgenomen als op de kandidatenlijst, voordat ze ondertekend worden door de kiezer.

2.6 Waarborgsom kandidaatstelling

Politieke partijen die voor het eerst deelnemen aan de verkiezing of die bij de vorige verkiezing geen zetel hebben behaald moeten een waarborgsom van € 225,– betalen. Deze moet uiterlijk **17 januari 2022** zijn ontvangen.
De waarborgsom wordt niet teruggegeven als het aantal stemmen lager is dan 75% van de kiesdeler en aan de desbetreffende groepering geen zetel is toegewezen.

Ook krijgen partijen de waarborgsom niet terug als zij bij de gemeenteraadsverkiezing geen geldige kandidatenlijst inleveren.

De waarborgsom kan worden overgemaakt op IBAN NL92BNGH0285008366 t.n.v. gemeente Tytsjerksteradiel, onder vermelding van:

- Waarborgsom kandidaatstelling
- Naam van de politieke partij

Als het bedrag op de rekening staat, wordt een bewijs van betaling afgegeven (model H12). Dit is één van de stukken die overgelegd moet worden voor de kandidaatstelling.

2.7 Nummering kandidatenlijsten

De lijstnummering voor deze verkiezing is geregeld in de Kieswet. Daarin is geregeld dat zittende partijen een lijstnummer krijgen toegekend op basis van het aantal behaalde stemmen bij de vorige verkiezing. De partij met de meeste stemmen krijgt nummer 1. Bij eventuele samenvoegingen tot één lijst worden de stemaantallen van deze partijen bij elkaar opgeteld. Overige partijen ontvangen een nummer op basis van loting.

3. Uitslag

Tijdens de uitslagenavond wordt er een voorlopige uitslag op partijniveau gepresenteerd (sneltelling). Omdat het tellen van de stemmen handmatig gebeurt zal de voorlopige uitslag op partijniveau naar verwachting niet voor 22.30 uur beschikbaar zijn. De definitieve uitslag wordt bekend gemaakt tijdens de openbare zitting van het centraal stembureau op vrijdag 18 maart 2022 om 10.00 uur.[3]

Zetelverdeling

Het gemeentelijk centraal stembureau verdeelt de zetels en restzetels over de partijen aan de hand van het totale aantal op de partij uitgebrachte stemmen. Daarvoor berekent het eerst de kiesdeler door het totale aantal uitgebrachte geldige stemmen te delen door het aantal raadszetels. Het aantal 'volle' zetels dat direct aan een partij wordt toegekend, is gelijk aan het aantal keren dat de kiesdeler is gehaald. De gemeenteraad bestaat uit 21 leden. Dit betekent dat bij de berekening van restzetels uitgegaan wordt van het grootste gemiddelde.

[3] Deze datum en dit tijdstip is gebaseerd op art. O 1 van de Kieswet. Mogelijk wordt deze datum verschoven als gevolg van de uitvoeringsaspecten vanwege de Corona pandemie.

De situatie in Tytsjerksteradiel:

Er zijn ongeveer 24.800 stemgerechtigden. Stel, we hebben een opkomstpercentage van 60%. Dat betekent, dat er dan 14.880 stemmen zijn uitgebracht. Het aantal te verdelen raadszetels is 23.

De kiesdeler is dan 14.880 : 23 = 646,96

Iedere partij moet dan 646,96 stemmen halen om een zetel te kunnen krijgen. Voor iedere 646,96 stemmen die een partij heeft wordt telkens een zetel toegewezen. Op een bepaald moment zijn er (waarschijnlijk) nog zetels te verdelen, maar hebben partijen geen 646,96 stemmen meer. De restzetel(s) wordt/worden dan verdeeld over de partijen met het grootste gemiddelde (dat is/zijn dus de partij(en) met de meeste stemmen). Daar is een bijzondere berekening voor:

Voor de verdeling van de restzetels wordt het aantal stemmen dat een lijst heeft behaald, gedeeld door het aantal bij de eerste verdeling toegekende zetels plus één. De partij of lijst met de grootste uitkomst van deze deling krijgt de eerste restzetel. Voor deze partij wordt daarop weer het gemiddelde bepaald. De lijst die dan het grootste gemiddelde heeft, krijgt de tweede restzetel. Deze berekening wordt steeds herhaald, totdat alle restzetels zijn toegewezen.

Vervolgens wordt gekeken wie er binnen de partijen in de raad gaan komen. Stel, partij A heeft 5 zetels. Dit zou in principe betekenen, dat de kandidaten 1 t/m 5 op de lijst in de raad komen. Maar nu heeft kandidaat 14 veel stemmen gekregen. Op deze kandidaat zijn wel 550 stemmen uitgebracht. Om in aanmerking te komen voor een zetel op basis van voorkeursstemmen moet minimaal 25% van de kiesdeler behaald zijn. In dit geval is dat 25% van 646,96 = 161,74 stemmen. De overige kandidaten hebben allemaal minder stemmen gekregen dan kandidaat 14. Kandidaat 14 krijgt dus eerst een zetel. Vervolgens worden kandidaat 1 t/m 4 benoemd.

Op de website van de Kiesraad staat meer informatie over de restzetelverdeling.

Op **18 maart 2022** bepaalt het centraal stembureau de uitslag van de verkiezing. Aansluitend dienen de gekozen raadsleden te bepalen of zij de benoeming aanvaarden. Formeel hebben ze 10 dagen de tijd.
Bij de aanneming benoeming overleggen ze een verklaring van openbare betrekkingen en een afschrift uit de basisregistratie personen waaruit blijkt dat zij aan de vereisten van toelating voldoen.
Uiterlijk 23 maart 2022 dient de oude raad de geloofsbrieven te onderzoeken van de nieuwe raadsleden. Vanaf 24 maart 2022 is de oude raad opgeheven en dient de nieuwe raad te worden geïnstalleerd.

4. Disclaimer en vragen

Deze brochure is met zorg samengesteld door Team Verkiezingen van de gemeente Tytsjerksteradiel. De informatie is gebaseerd op de huidige Kieswet en ziet niet toe op wijzigingen vanuit de overheid als gevolg van de coronapandemie. Dit betekent dat de informatie onderhevig zal zijn aan mogelijke ontwikkelingen die dan in de loop van 2021 door het Ministerie van Binnenlandse Zaken & Koninkrijksrelaties bekend worden gemaakt.

Heeft u vragen over het proces van de gemeenteraadsverkiezing? Neem dan contact op met Monique Soepboer van Team Verkiezingen, via telefoonnummer 14 0511 of per e-mail via verkiezingen@t-diel.nl.

5. Planning

Wat	Wanneer
OSV training / informatiebijeenkomst	5 januari 2022 19.30-21.00 uur
Waarborgsom registratie	Vóór 20 december 2021
Laatste dag indienen registratie	20 december 2021
Afleggen ondersteuningsverklaringen	17 tot en met 31 januari 2022
Voorinlevering Kandidaatstelling	17 januari 2022 09.00-17.00 uur
Waarborgsom Kandidatenlijst	Vóór 17 januari 2022
Kandidaatstelling	31 januari 2022 tussen 9.00 en 17.00 uur
Lijstnummering	4 februari 2022 om 16.00 uur
Definitieve vaststelling registratie politieke partijen en kandidaten	4 februari 2022 om 16.00 uur
Dag van de stemming	16 maart 2022
Definitieve uitslag	18 maart 2022 om 10.00 uur
Onderzoek geloofsbrieven	Uiterlijk 23 maart 2022
Beëdiging nieuwe raad	24 maart 2022

Bijlage 2: Voorbeeld opdracht informateur

Voorbeeld

De informateur wordt gevraagd de mogelijkheden te verkennen tot samenwerking met als doel een stabiele coalitie te vormen met voldoende draagvlak. Het doel is om uiteindelijk binnen twee weken een rapport met conclusies uit de informatiefase op te leveren. Om dit doel te bereiken spreekt de informateur met (een delegatie van) alle fracties, waarbij het uitgangspunt is om bespreekpunten te inventariseren en aanbevelingen voor het vervolgtraject mee te geven (de formatiefase). In deze gesprekken komen de volgende vragen aan de orde:

- *Hoe duidt u de verkiezingsuitslag?*
- *Welke coalities vindt u kansrijk?*
- *Welke coalitie heeft uw voorkeur?*
- *Wilt u deelnemen aan de coalitie?*
- *Heeft u inhoudelijke wensen en prioriteiten?*
- *Wat zijn de grootste uitdagingen/knelpunten?*
- *Zijn er blokkades op partijen of personen?*
- *Welk soort akkoord heeft de voorkeur (zie paragraaf 6.8)?*
- *Wat zijn de wensen over de omvang van het college?*

Er vinden twee gesprekken per fractie plaats. De griffie draagt zorg voor de schriftelijke verslaglegging. Indien nodig wordt een beroep gedaan op ambtelijke ondersteuning.

Het rapport van de informateur wordt in de openbaarheid besproken. De presentatie van dit rapport is ook de start voor de formatiebesprekingen.

Bijlage 3: Voorbeeld opdracht formateur

Voorbeeld

De formateur gaat in beslotenheid met twee vertegenwoordigers per partij onderhandelen over de inhoud van het programma. De afspraken worden vastgelegd door de formateur en vervolgens omgezet in een concept- akkoord. Hierin worden duidelijk de standpunten ingenomen over:
- het raadsprogramma;
- het aantal wethouders;
- samenstelling van de portefeuilles;
- inhoud van de portefeuille van de burgemeester;
- verdeling en personele invulling van de wethouderportefeuilles;
- datum benoeming wethouders en behandeling akkoord in raad.

Tijdens het formatieproces is de formateur verantwoordelijk voor de communicatie. Ook informeert de informateur de burgemeester over het verloop van de onderhandelingen en stelt hem in de gelegenheid te reageren op het concept van het coalitieakkoord. In overleg met de coalitiepartners worden de evt. opmerkingen van de burgemeester desgewenst verwerkt in het coalitieakkoord. De formateur rapporteert aan de raad en presenteert het formatierapport met het concept-raadsprogramma en de beoogde samenstelling van het college tijdens een openbare raadsvergadering. Het coalitieakkoord wordt ter informatie aan alle raadsleden toegezonden en kan tijdens diezelfde raadsvergadering worden besproken. In die vergadering zullen ook raadsvoorstellen worden geagendeerd voor het vaststellen van een raadsprogramma en de benoeming van de wethouders.